

Nieuwe kleding, modern en comfortabel

Het is al jarenlang een grote wens: moderne en comfortabele brandweerkleding. Vanaf 2020 wordt de huidige kazernekleding vervangen door een nieuw operationeel uniform dat ook bij laag-risico taken gedragen mag worden. Daarnaast is een ontwerp gepresenteerd voor landelijk uniforme uitrukkleding. Wat voor kleding komt er? Per wanneer? En bij welke taken mag wat worden gedragen? Projectleiders Arjan Stam en Maurice Kemmeren van het IFV vertellen alle ins en outs over het nieuwe operationeel uniform en het nieuwe uitrukpak.

Fotografie: IFV

Links de nieuwe vormgeving van de uitrukkleding. Rechts het nieuwe operationeel uniform.

DOOR JILDOU VISSER

De huidige kazernekleding dateert uit het begin van de jaren negentig. 'Dat is een flinke tijd geleden', erkent Stam. Als projectleider is hij verantwoordelijk voor het nieuwe operationeel uniform. 'In de loop der jaren is alleen de broek iets aangepast. De kazernebroek was in een verleden gemaakt van Nomex en onderdeel van het uitruktenue. Bij een uitruk droegen we er alleen een uitrukjas bij. Toen er een volledig uitrukpak kwam, veranderde de uitrukbroek. Hij is sindsdien lichter uitgevoerd en van stof', schetst hij de geschiedenis van de huidige kazernekleding. Dat het in de loop der jaren is veranderd, is geen verrassing. Er wordt al enkele jaren gesproken over

het vervangen van de kazernekleding. Brandweer Haaglanden wilde daar niet op wachten en is vorig jaar zelf een project gestart om te komen tot nieuwe interventiekleding die de kazernekleding vervangt. De regio heeft daarbij uitgebreid gekeken naar onder andere de brandweertaken, het ontwerp en het draagcomfort. Stam: 'Met dit initiatief is Veiligheidsregio Haaglanden de grondlegger geworden voor het nieuwe operationeel uniform. Het beeldmerk dat zij hebben gemaakt, wordt nu landelijk doorgevoerd.'

BESCHERMD ONTWERP

Het kledingpakket van het operationeel uniform bestaat uit een broek, een polo met lange mouwen en een polo met korte

mouwen, een softshell, ondershirt, hoofddeksel, riem, sokken en schoenen. Daarnaast wordt een optie ontwikkeld voor een jas en een trui voor functies binnen de brandweer die geen uitruktenue hebben. Het beeldmerk dat Veiligheidsregio Haaglanden voor hun interventiekleding heeft laten maken, wordt landelijk overgenomen en is auteursrechtelijk beschermd. Dat betekent dat het nieuwe operationeel uniform alleen met toestemming van de brandweer geproduceerd kan worden. 'Daar zijn we erg blij mee. Hierdoor kunnen we misbruik van onze kleding beperken', vertelt Stam. 'Hoewel we het design van Haaglanden overnemen, betekent dat niet per definitie dat het operationeel uniform volledig gelijk is aan de interventiekleding van Haaglanden. Met een landelijke projectgroep gaan we op basis van de gemaakte risicoanalyse nog goed kijken naar welke stoffen vanuit het oogpunt van veiligheid het meest geschikt zijn. Daarnaast volgt in de aanbesteding een draagproef die we willen laten doen door collega's uit het land. Details in bijvoorbeeld het aantal zakken en de pasvorm kunnen dan nog wijzigen. Wel staat vast dat er een lijn komt voor mannen en voor vrouwen.'

LAAG-RISICO TAKEN

Bij de totstandkoming van het nieuwe operationeel uniform is nadrukkelijk gekeken naar de brandweertaken. 'Op dit moment dragen we bij alle uitrukken het zware uitruktenue, terwijl we die optimale bescherming niet voor alle taken nodig hebben. In Haaglanden is daarom het idee ontstaan dat een aantal taken ook met de nieuwe interventiekleding uitgevoerd kan worden. Dat idee nemen wij in de landelijke nieuwe kleding over.' In het landelijke project is een inventarisatie gedaan van alle brandweertaken en de mate van bescherming die daarbij noodzakelijk is. Op basis van die inventarisatie is vastgelegd dat laag-risico taken bij een temperatuur hoger dan 15 °C in principe met het nieuwe operationeel uniform uitgevoerd mogen worden. 'Daarbij kun je denken aan reanimaties, liftopsluitingen, wateroverlast, assistentie van de ambulance, het redden van dieren in nood, logistiek en ondersteuning en dienstverlening op straat. Toch zijn er omstandigheden denkbaar waarbij het verstandig is dat het uitrukpak bij deze laag-risico taken wordt gedragen. Het is aan de leidinggevende ter plaatse om te beoordelen welke kleding gedragen moet worden. Je kunt je voorstellen dat het dragen van een uitrukpak gewenst is bij een reanimatie op bijvoorbeeld een risicovolle bouwlocatie. Zo zijn er tal van uitzonderingen te bedenken. Bij alle brandbestrijdingstaken moet in het kader van arbeidshygiëne het uitrukpak worden gedragen.'

Regio's en posten mogen volgens Stam zelf werkafspraken maken over welke kleding zij dragen of meenemen naar een uitruk voor een laag-risico taak. 'Wat verstandig is, hangt af van de melding maar ook van de inzetfrequentie. Als de kans bestaat dat je na de eerste uitruk direct door moet naar een nieuw incident, dan is het wellicht verstandig het uitrukpak aan te trekken of mee te nemen. Dat geldt ook voor incidenten die mogelijk risicovoller kunnen worden dan ze op basis van de melding lijken. Ter plaatse kun je dan afwegen of je het incident in het operationeel uniform kunt afhandelen.'

LEVERING

Binnen de Raad van Brandweercommandanten (RBC) is afgesproken dat vanaf 2020 alle regio's binnen een periode van vijf jaar overstappen op het nieuwe operationeel uniform. Regio's mogen zelf beslissen aan welke functionarissen ze de nieuwe kleding

Arjan Stam in het nieuwe operationeel uniform.

willen geven. Stam inventariseert momenteel de wensen van alle regio's. 'Grofweg kun je het personeel indelen in vier categorieën: de repressieve beroepsbrandweerlieden, de repressieve vrijwilligers, piketfunctionarissen en kantoormedewerkers. Wie de kleding krijgt, verschilt per regio. De grootste verschillen zie ik bij de vrijwilligers en bijvoorbeeld de medewerkers van risicobeheersing. In de ene regio krijgen ze alles, in een andere regio niets. Die verschillen zijn er op dit moment met de huidige kazernekleding trouwens ook al', aldus Stam. Ook het moment van bestellen is erg divers. 'De ene regio wil het liefst direct alles in huis hebben, maar er zijn ook regio's die pas net nieuwe kleding hebben verstrekt en het dus pas over vier of vijf jaar willen afnemen. Dat is ook logisch, het gaat over behoorlijke investeringen en we werken nou eenmaal met belastinggeld. De inventarisatie is trouwens niet in beton gegoten. Regio's kunnen de aantallen of het moment van levering later altijd nog wijzigen.'

De eerste pakketten worden in juni volgend jaar door het IFV geleverd. Die levering kan op drie manieren. Stam: 'We kunnen de volledige bestelling in één keer op één locatie afgeven. We kunnen per kazerne pakketten op naam leveren. En het is mogelijk om de pakketten bij de brandweerlieden thuis af te leveren. De regio's kiezen zelf wat zij het makkelijkst vinden.' De centrale inkoop en levering via het IFV heeft volgens de projectleider een aantal voordelen. Zo is geborgd dat landelijk hetzelfde uniform wordt gedragen, maar zijn de kosten ook lager dan wanneer iedere regio zelf de kleding moet bestellen.

UITRUKPAK

Naast een nieuw operationeel uniform is ook een nieuwe huisstijl voor de uitrukkleding ontwikkeld. Enige jaren geleden is met de komst van het nieuwe uniform van de politie ook in de RBC de behoefte naar een nieuwe, landelijk gelijke uitstraling voor de brandweer ontstaan.' De opdracht voor projectleider Maurice

Kemmeren was om uitrukkleding te laten ontwikkelen met een eenduidige, krachtige en toegankelijke uitstraling die past bij de brandweerprofessional. Het komen tot een ontwerp voor de nieuwe huisstijl van de uitrukkleding heeft enkele jaren geduurd. Volgens Kemmeren komt dit met name doordat er gezocht is naar een uniek ontwerp dat beschermd kan worden, dat voldoet aan

Fotografie: IFV

Ook in het donker is het nieuwe uitrukkpak goed zichtbaar.

alle normeringen en aan de wensen van brandweerlieden. Met name de reflecterende striping zorgde voor een uitdaging. In de norm NEN EN ISO 20471 is vastgelegd waar en op welke wijze de striping uitgevoerd moet worden. 'Dat heeft voor een groot deel met onze eigen veiligheid te maken. Tegelijkertijd wilden we een uniek ontwerp dat we auteursrechtelijk konden beschermen en hebben we rekening gehouden met het draagcomfort. De reflecterende striping wil je juist op de plaatsen waar het pak minder ademend is, zodat je het bovenlichaam en de bovenarmen, waar je de meeste warmte opbouwt, zo optimaal mogelijk ademend kunt houden. We hebben daarom gekozen de striping zo laag mogelijk op de jas en de broek te doen. De kledingstukken ademen daar sowieso al slecht vanwege de overlap van de jas met de broek en de broek met de laarzen.'

Hoewel in het project veel compromissen zijn gesloten, is Kemmeren blij met het resultaat. 'We hebben een uniek ontwerp gerealiseerd. Zonder tekort te doen aan de veiligheid, hebben we kunnen afwijken van de normering om zo het draagcomfort zo optimaal mogelijk te houden.' Toch zijn de reacties uit het veld wisselend. De projectleider laat weten dat dit met name te maken heeft met de hoeveelheid striping. 'Vanuit het verleden weten we dat het reflectiemateriaal het meest kwetsbare deel van het pak is. Vroeger werd dit erop genaaid en sleet het op die plekken snel. Tegenwoordig kun je de striping op het pak sealen, waardoor het sterker en bovendien makkelijker te reinigen is. Daar hebben we juist op getest. We wilden een hogere kwalitatieve standaard dan voorheen. Korpsen die hier zorgen over hebben, kunnen de pakken testen.'

LEVERING EN UITVOERING

In tegenstelling tot het operationeel uniform volgt voor het uitrukpak in de nieuwe huisstijl geen landelijke aanbesteding. Het gebruik van de huisstijl is een regionale keuze. 'Binnen de RBC is de intentie uitgesproken om op termijn iedereen in een uitrukpak conform de nieuwe huisstijl te steken, maar er zijn geen harde termijnen voor afgesproken', aldus Kemmeren.

Regio's kunnen binnen het ontwerp details in de uitvoering van de pakken aanpassen. 'Er wordt vaak gerefereerd naar de EN 469 maar onvoldoende stilgestaan bij de grote invloed die aanpassingen hebben op bijvoorbeeld de warmtehuishouding. Daarbij kun je denken aan de hoeveelheid en de uitvoering van de zakken in de uitrukjas. We willen graag veel spullen bij ons dragen, maar de vraag is of dat slim is. Bij de aanbesteding wordt geprobeerd een uitvoering te maken die zo licht mogelijk is. Dat effect doe je teniet als je overal grote zakken gaat plaatsen die je vol stopt met spullen. Bovendien is vanuit het oogpunt van arbeidshygiëne het advies om zo weinig mogelijk zakken op het pak te plaatsen, omdat de vervuiling hier kan ophopen. Het is bovendien lastiger te reinigen.'

Daarnaast adviseert de projectgroep om te werken met een lagensysteem waardoor de kleding functioneler kan worden uitgevoerd. 'Denk bijvoorbeeld aan een dunnere jas voor hoog-risico taken buiten. Deze jas is lichter, soepeler en koeler bij bijvoorbeeld een THV-klus of containerbrand. Bij een binnenbrand kun je de bescherming verhogen door er een tweede jas overheen te doen. Op deze manier houd je het pak zo licht en dun mogelijk, dat verhoogt het draagcomfort.' Kemmeren laat weten dat in enkele korpsen in het buitenland, waaronder Manchester, ook op deze manier wordt gewerkt. 'Onze stip aan de horizon is dat het operationeel uniform een onderdeel is van dit lagensysteem. Daarvoor is het nu

Maurice Kemmeren

nog te vroeg, dat vraagt ook aanpassingen van de normen.' Om regio's te helpen bij de aanbesteding, is door Kemmeren in internationaal verband een selection, use, care and maintenance document (NPR-CEN/TR 14560) opgesteld. 'In dit zogenaamde SUCAM document vind je vragen en aandachtspunten over onder andere het gebied van onderhoud, reiniging, arbeidshygiëne en draagproeven. Het is geen voorschrift, maar bedoeld als bewustwordingsinstrument om bij de aanbesteding te komen tot een verantwoorde keuze van de uitrukkleding.' Het document is te koop bij de NEN.

PASVORM

Waar bij het operationeel uniform aandacht is besteed aan een mannelijke en een vrouwelijke lijn, is dat bij het uitrukpak nog niet het geval. 'Dat is niet omdat we dat niet belangrijk vinden, maar omdat het belang ervan nog onvoldoende wordt onderkend', laat Kemmeren weten. 'Een beperkt aantal leveranciers experimenteert met vrouwelijke pasvormen en afwijkende modellen voor mannen, maar die zijn nog niet onderbouwd en op deze specificatie genormeerd. Het is een ontwikkeling die langzaam op gang komt. Je merkt daarbij sterk dat de brandweer een niche-markt is en het belang voor leveranciers daardoor klein is. Het is aan regio's zelf om hier als de aanbestedende partij een afweging in te maken.'

NIET BESCHERMD

Hoewel de helm en de schouderstukken onderdeel zijn van de uitrukkleding, zijn ze niet meegenomen in het beschermd ontwerp van de huisstijl. 'Dit was wel onze wens, maar dat is niet gelukt. Zowel de helm als de schouderstukken hebben te weinig elementen die uniek zijn en kunnen daardoor niet auteursrechtelijk worden beschermd. Voor beide elementen hebben we wel een voorstel opgenomen, zodat het landelijk hetzelfde kan worden uitgevoerd.' Het advies is om gebruik te maken van een gele helm, voorzien van reflectie. Deze kleur is zowel bij daglicht als in het donker het best zichtbaar. De kleuren van de schouderstukken blijven gelijk. Kemmeren: 'We hebben voorgesteld om voor functionarissen in opleiding de reguliere schouderstukken te gebruiken met de aanvulling van een twee rijen rode blokjesmotief reflectieband. Zo krijg je onderscheid zonder extra kleuren toe te voegen. Deze update van de functionele herkenbaarheid presenteren we dit najaar.' ■